

autor ovog prikaza nije u mogućnosti da predstavi i analizira.

Konferencija je izazvala veliku pažnju političkih i naučnih krugova u Srbiji, ali i šire. Na konferenciji su, između ostalih posmatrača, bili prisutni i predstavnici Evropske komisije, zatim ambasada Ruske federacije i Češke Republike, kao i Ministarstva spoljnih poslova Republike Slovenije i nekoliko ministarstava Republike Srbije.

Knjiga *Srbija i Evropska unija*, čiji su urednici Duško Dimitrijević i Miro-

slav Antevski, predstavlja značajnu zbirku radova, koji se tiču ključnih političkih, pravnih i ekonomskih problema sa kojima se suočava Srbija i ceo region Zapadnog Balkana u odnosima sa EU. Radovi u ovoj knjizi jasno ukazuju na uzroke određenih problema, ali i daju preporuke i smernice za njihovo rešavanje. Upravo su to razlozi zbog kojih ova knjiga ima izuzetnu važnost, pa može, ukoliko se rešavanju tih problema ozbiljnije pristupi, pomoći u napretku Srbije ka njenom članstvu u EU.

Aleksandar JAZIĆ

Department of Analyses and Strategies, **THE WESTERN BALKANS AND THE EUROPEAN INTEGRATION**, Office of the Committee for European Integration, Centre of Eastern Studies and Central European Desk, Warsaw, 2008, p. 117.

Knjiga *Zapadni Balkan i evropske integracije*, predstavlja zbornik radova, koji su zajednički objavili Odeljenja za analize i strategije (u okviru Kancelarije Odbora za Evropske integracije) i Centar za Istočne studije, u Varšavi. Bavi se problematikom integracionih procesa Zapadnog Balkana, regiona čije države nedvosmisleno imaju evropsku orijentaciju. Zapadni Balkan shvaćen je kao jedno od prioriternih polja ali i poseban izazov za Evropsku uniju, koja je aktivno angažovana na njegovoj sistematskoj transformaciji. Iako su zemlje Zapadnog Balkana ostvarile različit napredak u približavanju Evropskoj uniji,

perspektiva članstva ostaje za sve države ovog regiona značajan mobilisajući faktor u sprovođenju demokratskih reformi. U ovoj knjizi grupa autora i istraživača na sveobuhvatan način analizira perspektive i implikacije pridruživanja Zapadnog Balkana Evropskoj uniji, u kontekstu poljskih interesa, shodno činjenici da će Poljska od polovine 2011. godine preuzeti predsedavanje Savetom Evropske unije.

Sadržaj knjige podeljen je na uvod i tri tematska poglavlja, čiji je rezultat evaluacija ključnih sektora koji se tiču spoljne, ekonomske i socijalne politike država Zapadnog Balkana. Na tragu to-

ga, knjiga daje odgovor na pitanje „šta će za Poljsku značiti integracija Zapadnog Balkana u Evropsku uniju“. Ovakav pristup proizilazi iz verovanja da će zemlje upravo ovog regiona biti naredna grupa zemalja članica Evropske unije u novoj deceniji, što bi impliciralo i bolje odnose Evropske unije prema Istočnoj Evropi, regionu koji za Poljsku ima nesumnjivo izuzetan značaj. Time se delom rasvetljava potreba Poljske da uspešno povezivanje Balkana sa EU stavi u fokus svoje politike.

Prvo poglavlje knjige nosi naziv „Zapadni Balkan u politici Evropske unije i njenih država članica“. Ova tema našla se u centru pažnje analize Jana Muša (Jan Muš). Iako je oduvek postojao interes Evropske unije za Zapadni Balkan, autor akcenat stavlja na poslednju deceniju dvadesetog veka i način angažovanja Evropske unije na sociopolitičkoj stabilizaciji regiona, dajući kratak presek odnosa između EU i Balkana. U tom kontekstu iznet je hronološki pregled smernica i instrumenata EU prema ovom regionu, koji upućuju na činjenicu da je i politika Evropske unije prema Zapadnom Balkanu postepeno evoluirala. Potom se analiziraju procedure pridruživanja, zatim stavovi država članica prema integraciji Zapadnog Balkana, kao i odnos javnog mnjenja država članica prema pomenutim procesima. Konačno, autor se dotiče i nezaobilaznog fenomena „zamora proširenja“ koji se najbolje očituje na primeru balkanskih država, sugerišući time i potrebu transformacije politike proširenja, kako bi pokazala veću efikasnost na ovom prostoru. Posebna pažnja u ovom poglavlju posvećena je procesu

stabilizacije i pridruživanja, kojim su obuhvaćene sve države regiona: Albanija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Crna Gora, Makedonija, Srbija, kao i Kosovo. Ova, od strane autora, pozitivno ocenjena regionalna politika EU, temelji se na četiri pravila: diferencijacija, uslovljavanje, dekoncentracija, decentralizacija, i otvara pomenutim državama vrata članstva u samu organizaciju.

U okviru drugog poglavlja knjige, koje nosi naziv „Unutrašnja situacija država Zapadnog Balkana, u kontekstu evropskih integracija“, više autora iznosi pregled faktora koji utiču na pridruživanje regiona Evropskoj uniji. Kako ovaj pregled uzima u obzir pojedinačne države, sadržaj poglavlja podeljen je na sedam podcelina, shodno državama koje su predmet analize. Tako su se u fokusu istraživanja Marte Cpale (Marta Szpala) našle Hrvatska i Makedonija, a ključni činioci koje autorka obrađuje u svojoj analizi su: politička i ekonomska situacija dveju država, ostvaren napredak u procesu integracija, socijalna podrška evropskim integracijama, kao i glavni izazovi sa kojima se ove države suočavaju na svom evropskom putu. U slučaju Makedonije, autorka ključne probleme pronalazi u sporu sa Grčkom oko imena, i nedostatku unutrašnje stabilnosti, dok u slučaju Hrvatske, iznosi svoje viđenje onoga što se nameće kao problem, imajući u vidu najpre nerešen konflikt sa Slovenijom oko granice, ali i nedovršene reforme sudskog i administrativnog sistema, nerešena prava etničkih manjina, kao i rastući evroskeptizam. U svakom slučaju, reč je o državama koje su najdalje odmakle u procesima integracije, o čemu svedoči i nji-

hov status zvaničnih kandidata za članstvo. Uprkos tome, autorka ipak ne pronalazi osnov da preudicira datum okvirnog prijema ovih država u Evropsku uniju.

Srbija, Crna Gora i Bosna i Hercegovina predmet su analitičkog rada Wojceha Stanislavskog (Wojciech Stanisławski). Autor ukazuje da su otežani reformski procesi u ovim državama uslovljeni prevashodno složenim problemima tranzicije. Autor razmatra ključne barijere koje se postavljaju pred svakom od ovih država. U okviru toga, obrađeno je i složeno pitanje statusa Kosova unutar Srbije, kao i kratak pregled okolnosti koje su prethodile jednostranom proglašenju nezavisnosti, 18. februara 2008. godine. Napominje se da je Poljska bila među članicama Evropske unije koje su aktivno učestvovala u višegodišnjim pregovorima između Srba i Albanaca, a danas se nalazi među članicama koje su priznale nezavisnost Kosova, i uključena je u misiju EULEKS- a, prvu misiju EU u domenu prava. Ovo poglavlje, završava se razmatranjem situacije u Albaniji i na Kosovu. U slučaju Albanije, autor Adam Balcer (Adam Balcer) ukazuje na nepovoljno ekonomsko stanje zemlje i kao ključne ekonomske probleme identifikuje visok trgovinski deficit, rast siive ekonomije, nedostatak u snabdevanju energijom, korupciju i nezadovoljavajuću obrazovnu strukturu. Ispitujući integracijske tokove Kosova, autor zaključuje da je upravo nerešen kosovski status u periodu od 1999. godine do 2008. godine, proizveo nedefinisan odnos Prištine i Brisela. Indirektno uključivanje Kosova u Proces stabiliza-

cije i pridruživanja, kao i otvaranje EULEKS misije, motivisano je poboljšanjem ekonomske situacije i uvođenjem evropskih vrednosti na područje Kosova i Metohije. No, odsustvo jedinstvenog stava u okviru EU prema pitanju priznanja Kosova, sužava mogućnost, kaže autor, da ono otpočne pregovore o članstvu u bližoj budućnosti.

„Pridruživanje Zapadnog Balkana – značaj i uticaj za Poljsku i Evropsku uniju“, naziv je poslednjeg poglavlja, u kome sedam autora znalački objedinjuju svoje mišljenje o konsekvencama i rezultatima pridruživanja iz ugla poljskog viđenja stvari. Zanimljive konstatacije, podržane statističkim podacima i grafikonima, kao i makroekonomskim indikatorima, sistematizovane su u šest podcelina: političke i bezbednosne posledice, ekonomske posledice, poljoprivreda, migracije, energetska politika, finansijski aspekti pridruženja. Širenje zone bezbednosti i stabilnosti, popunjavanje geopolitičke praznine, mogućnost unifikacije evropskog kontinenta, samo su neki od zaključaka Katarsine Smik (Katarzyna Smyk) u razmatranju političkih posledica pridruživanja. Autorka ide korak dalje i ukazuje na potrebu revizije ugovora o EU kao i redefinisane pravila odlučivanja, koje bi nametnuo novi talas proširenja. U anlizama Hane Srozinske (Hanna Sroczyńska), Marte Zelinske (Marta Zielińska), Jakuba Wišnjevskog (Jakub Wiśniewski), Beate Slominske (Beata Słonimska), Patrika Toporovskog (Patryk Toporowski) i Lukaca Sosnowskog (Łukasz Sosnows), čitalac ima priliku da upotpuni svoja znanja o uticaju pridruživanja Balkana na budući energetski razvoj Evrope, pozitivnim

promenama tržišne orijentacije balkanskih privreda, kao i migracionim trendovima regiona, koje autori nisu skloni da prepoznaju kao pretnju. Na samom kraju sledi opsežna analiza finansijskih rezultata pridruživanja regiona, koja se sastoji u proceni koristi svim stranama, uključujući i Poljsku. Prema zapažanju autora najbitnija korist koju će pridruživanje Balkana doneti Evropskoj uniji odnosi se na učvršćivanje njenog geopolitičkog uticaja u ovom delu Evrope, što

implicira redukovanje uticaja aktera konkurentnih Uniji na ovom prostoru.

Nastala kao rezultat temeljnog istraživanja, uz oslanjanje na obimnu dokumentaciju, ova knjiga pruža dobar uvid u izazove koje Zapadni Balkan ima na putu ka Evropskoj uniji. Zbornik poljskih autora može da posluži kao korisno štivo za produblјavanje svesti o praktičnim implikacijama procesa proširenja EU na Zapadni Balkan.

Nevena PROLOVIĆ

Hasiba Hrustić, SVETSKA FINANSIJSKA KRIZA I DRŽAVNA INTERVENCIJA U ODABRANIM ZEMLJAMA, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2009, str. 174

Ovu izuzetno značajnu i veoma aktuelnu studiju odlikuju besprekoran stil, jasnoća izraženih misli, konkretna i precizna objašnjenja, pristupačna jednostavnost pisanja, analizu zasnovanu na bogatoj dokumentaciji, i smisao za izvlačenje teoretskih zaključaka. Naravno, to nisu jedina vrsna obeležja ovog istraživanja, ali smatram da ih treba na samom početku istaći kako bi se ukazalo da je ona namenjena ne samo stručnjacima i poznavacima. Najpre su jasno obrađene uzročno–posledične veze nastanka krize, zatim su prikazani planovi oporavka u razvijenijim zemljama sveta, predstavljena je i situacija Republike Srbije u posebnom poglavlju. Autorka piše i o fiskalnoj politici u uslovima krize, kao i o strategijama za izlazak

iz krize. Sve teme koje su ovde obrađene, potkrepljene su činjenicama i primerima, što doprinosi ozbiljnosti ovog dela, i naravno doprinosi jasnijem razumevanju pojedinih pojava koje su sastavni deo poslednje finansijske krize.

Monografija *Svetska finansijska kriza i državna intervencija u odabranim zemljama* Hasibe Hrustić sastoji se iz šest delova.

U prvom delu monografije predstavljani su uzroci i posledice svetske finansijske krize. Kao početak krize navodi se situacija iz 2007. godine u SAD, kada je došlo do poremećaja na tržištu nekretnina (teškoće u otplati hipotekarnih kredita, pada prodaje, izgradnje i cene nekretnina). Autorka ističe da važan uzrok krize leži i u potcenjivanju rizika